

Lågenergilampor, kvicksilver och återvinning

Lågenergilampor innehåller en mycket liten mängd kvicksilver (max 5 mg) och det är en förutsättning för att kunna göra dem så energieffektiva som de är. Det är bra för miljön eftersom lågenergilampors miljöbelastning till 90 - 95 % sker via den energi som förbrukas under lampornas livstid. Produktionen av denna energi ger okontrollerade utsläpp av bl.a. kvicksilver och koldioxid, om fossila bränslen som kol och olja används.

Över en lågenergilampas livscykel, överstiger de minskade utsläppen av kvicksilver vid energiproduktionen, den mängd kvicksilver en lågenergilampa maximalt får innehålla.

Kunskapen hos allmänheten om att lågenergilampor ska lämnas in för återvinning och inte kastas i de vanliga soporna är mycket stor enligt flera undersökningar som gjorts. Att hushållen också ser till att lågenergilampor lämnas in för återvinning bekräftas av den undersökning som Avfall Sverige publicerade hösten 2008. Här följer ett utdrag ur sammanfattningen av undersökningen:

”För att utreda hur mycket elavfall som hamnar på avvägar, har ett stort antal plockanalyser genomförda i Sverige de senaste tre åren studerats. Dessa visar att hushållens restavfall i genomsnitt innehåller ca 0,6 % elavfall (medianvärdet 0,4 %). Elavfallet finns i den fraktion, som går till förbränning, medan den utsorterade fraktionen av organiskt avfall/matavfall till rötning eller kompostering nästan är helt ren. Vidare påträffas en del elavfall bland de metall- och plastförpackningar, som lämnas för återvinning.

De mest frekvent förekommande elavfallen i hushållets säck- och kärlavfall är batterier och glödlampor. Små belysningsarmaturer, ficklampor, klockor och leksaker är också vanliga. Även små hushållsprodukter som handmixer, rakapparat, eltandborste, hårtork, miniräknare, tangentbord till dator, hårddisk, kretskort, radio, CD-spelare förekommer. Mobiltelefoner och kameror är sällsynta, liksom kvicksilverinnehållande lysrör och lågenergilampor.

En väsentlig del av det identifierade elavfallet i hushållets säck- och kärlavfall utgörs av produkter, som inte omfattas av producentansvar för elprodukter, utan kan närmast betecknas som byggavfall; kablar, väggströmbytare och vägguttag.”

Insamlingen av lågenergilampor och annat elavfall är mycket hög i Sverige. Insamlingen sker av producenterna av lampor, som är organiserade i El-Kretsen som i sin tur har ett mycket nära samarbete med landets kommuner.

Antalet insamlingsställen och insamlingsmöjligheter är mycket stora allt från ett tusental återvinningscentraler till insamling i flerbostadshus och butiker. Många kommuner erbjuder dessutom kostnadsfri hämtning av ”farligt avfall” däribland lågenergilampor i anslutning till fastigheten.

I dagsläget finns det en marknad för allt kvicksilver som återvinns ur lamporna. Detta innebär att 100 % av kvicksilvret återanvänds. Utvecklingen mot en ökad insamling i Europa tillsammans med en minskad användning av kvicksilver i nyproduktion kan på sikt göra att det återvinns mer kvicksilver än vad marknaden efterfrågar men det är fortfarande en bra bit kvar till dess.

Det finns avsättningsmöjligheter för både glas, metall och elektronik så det finns inga incitament till att inte återvinna dessa fraktioner. Det renade glaset säljs till den som för tillfället betalar bäst för den renhetsgrad de kan få ut, just nu går det till nyproduktion av flaskor och konservburkar. Metall och elektronik går till metall-/elektronikåtervinnare, som materialåtervinner metaller och energiåtervinner plast. Vid fragmentering av elektroniken uppkommer en liten restfraktion, det är det enda som deponeras.

Även om vi är mycket duktiga i Sverige på att samla in lågenergilampor så kan vi bli ännu bättre. Lampproducenterna kommer därför genom sin insamlingsorganisation El-Kretsen att öka insatserna för en ännu högre medvetenhet hos allmänheten om vikten av att samla in alla lågenergilampor och öka insamlingen ytterligare.

Belysningsbranschen i februari 2009
Magnus Frantzell
Telefon 08-566 367 07 eller 070-598 49 91